

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 1987/17

Karar Sayısı : 1987/19

Karar Günü : 17/9/1987

R.G. Tarih-Sayı :24.08.1988-19909

İptal Davasını Açan : Anamuhalefet Partisi (Sosyaldemokrat Halkçı Parti) TBMM Grubu Adına Grup Başkanı Erdal İnönü

İptal Davasının Konusu: 17/6/1987 günlü; 3388 sayılı "Türk Silah ı Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı Kanunu"nın 1. ve 2. maddeleriyle Geçici 1. maddesinin, Anayasa'nın Başlangıç bölümüyle 2., 9., 10., 13., 33. ve 5. maddelerine aykırılığı nedeniyle iptali istemidir.

II. YASA METİNLERİ :

A) İptali istenilen Yasa Kuralları :

17/6/1987 günlü, 3388 sayılı Yasanın iptali istenen maddeleri şunlardır.

1. "Madde 1 - Bu Kanunun amacı; milli harp sanayimizin geliştirilmesi, yeni harp sanayi dallarının kurulması harp silah, araç ve gereçlerinin satın alınması suretiyle Türk Silahlı Kuvvetlerinin savaş gücünün artırılmasına katkıda bulunmak üzere Türk Silahlı Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı'nın kurulmasını sağlamaktır."

2. "Madde 2 - Bu Kanunla Türk Silahlı Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı kurulur.

Vakfın kurucuları; Milli Savunma Bakanı Genelkurmay 2 nci Başkanı, Milli Savunma Bakanlığı Müsteşarı ve Savunma Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanadır.

Vakfın senedi, Milli Savunma Bakanı tarafından Türk Kanunu Medenisindeki hükümlere göre tescil ettirilir.

Bu amaçla başka bir vakıf kurulamaz."

3. "GEÇİCİ MADDE 1 -Kara, Deniz ve Hava Kuvvetlerini Güçlendirme Vakıflarının menkul ve gayrimenkul malları, nakit mevcudu, her türlü hakları, alacak ve borçları; herhangi bir karara gerek kalmaksızın, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en geç üç ay içinde Türk Silahlı Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfına intikal eder. Devir, teslim ve terkin işlemleri sözü edilen süre zarfında vakıfların yönetim kurulunca yerine getirilir.

Yukarıdaki fıkra yazılı sürede işlemlerin yapılmaması halinde, sürenin hitamında, devir, teslim ve terkin işlemleri kanunen yapılmış sayılır. Devir işletmelerinin tamamlandığı tarihte ve herhalde birinci fıkradaki sürenin hitamında, bu üç vakfın hükmi şahsiyeti sona erer.

Devir, teslim ve terkin işlemleri Vakıflar Genel Müdürlüğünün nezaretinde yapılır, Devir işlemleri ve bu işlem nedeniyle düzenlenecek kâğıtlar ile bu devirden doğan kazançlar hertürlü vergi, resim ve harçtan müstesnadır."

B) Dayanılan Anayasa Kuralları :

1 - Anayasa'nın Başlangıç Bölümünün Beşinci Kesimi :

"-Millet iradesinin mutlak üstünlüğü, egemenliğin kayıtsız şartsız Türk Milletine ait olduğu ve bunu millet adına kullanmağa yetkili kılınan hiçbir kişi ve kuruluşun, bu Anayasada gösterilen hürriyetçi demokrasi ve bunun icaplarıyla belirlenmiş hukuk düzeni dışına çıkamayacağı;

....."

2. "Madde 2 - Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, milli dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk Devletidir."

3. "Madde 9 - Yargı yetkisi, Türk Milleti adına bağımsız mahkemelerce kullanılır."

4. "Madde 10 - Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir."

Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz.

Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar."

5. "Madde 13 - Temel hak ve hürriyetler, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünün, milli egemenliğin, Cumhuriyetin, milli güvenliğinin, kamu düzeninin, genel asayişin, kamu yararının, genel ahlâkın ve genel sağlığın korunması amacı ile ve ayrıca Anayasanın ilgili maddelerinde öngörülen özel sebeplerle, Anayasanın sözüne ve ruhuna uygun olarak kanunla sınırlanabilir."

Temel hak ve hürriyetlerle ilgili genel ve özel sınırlamalar demokratik toplum düzeninin gereklerine aykırı olamaz ve öngörüldükleri amaç dışında kullanılamaz.

Bu maddede yer alan genel sınırlama sebepleri temel hak ve hürriyetlerin tümü için geçerlidir."

6. "Madde 33 - Herkes, önceden izin almaksızın dernek kurma hakkına sahiptir."

Dernek kurabilmek için kanunun gösterdiği bilgi ve belgelerin, kanunda belirtilen yetkili mercie verilmesi yeterlidir. Bu bilgi ve belgelerin kanuna aykırılığının tespiti halinde yetkili merci, derneğin faaliyetinin durdurulması veya kapatılması için mahkemeye başvurur.

Hiç kimse bir derneğe üye olmaya ve dernekte üye kalmaya zorlanamaz. Dernek kurma hürriyetinin kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller kanunda gösterilir.

Dernekler, 13 üncü maddedeki genel sınırlamalara aykırı hareket edemeyecekleri gibi; siyasi amaç güdemezler, siyasi faaliyette bulunamazlar, siyasi partilerden destek göremez ve onlara destek olamazlar, sendikalarla, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve vakıflarla bu amaçla ortak hareket edemezler.

Kuruluş amaç ve şartlarını kaybeden yahut kanunun öngördüğü yükümlülükleri yerine getirmeyen dernekler, kendiliğinden dağılmış sayılır.

Dernekler, kanunun öngördüğü hallerde hâkim kararıyla kapatılabilir. Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünün, milli güvenliğin, milli egemenliğin, kamu düzeninin, başkalarının hak ve hürriyetlerinin korunması ve suçların önlenmesi bakımlarından gecikilmesinde sakınca bulunan hallerde hâkim kararına kadar kanunen yetkili kılınan merciin emriyle faaliyetten alıkonulabilir.

Birinci fıkra hükmü, Silahlı Kuvvetler ve kolluk kuvvetleri mensupları ile kamu hizmeti görevlilerinin dernek kurma haklarına başkaca sınırlamalar getirilmesine veya bu hürriyeti kullanmalarının yasaklanmasına engel değildir.

Bu madde hükmü vakıflara ve bu nitelikteki kuruluşlara da uygulanır."

5. "Madde 13 - Temel hak ve hürriyetler, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünün, milli egemenliğin, Cumhuriyetin, milli güvenliğin, kamu düzeninin, genel asayişin, kamu yararının, genel ahlâkın ve genel sağlığın korunması amacı ile ve ayrıca Anayasanın ilgili maddelerinde öngörülen özel sebeplerle, Anayasanın sözüne ve ruhuna uygun olarak kanunla sınırlanabilir.

Temel hak ve hürriyetlerle ilgili genel ve özel sınırlamalar demokratik toplum düzeninin gereklerine aykırı olamaz ve öngörüldükleri amaç dışında kullanılamaz.

Bu maddede yer alan genel sınırlama sebepleri temel hak ve hürriyetlerin tümü için geçerlidir."

6. "Madde 33 - Herkes, önceden izin almaksızın dernek kurma hakkına sahiptir.

Dernek kurabilmek için kanunun gösterdiği bilgi ve belgelerin, kanunda belirtilen yetkili mercie verilmesi yeterlidir. Bu bilgi ve belgelerin kanuna aykırılığının tespiti halinde yetkili merci, derneğin faaliyetinin durdurulması veya kapatılması için mahkemeye başvurur.

Hiç kimse bir derneğe üye olmaya ve dernekte üye kalmaya zorlanamaz. Dernek kurma hürriyetinin kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller kanunda gösterilir.

Dernekler, 13 üncü maddedeki genel sınırlamalara aykırı hareket edemeyecekleri gibi; siyasi amaç güdemezler, siyasi faaliyette bulunamazlar, siyasi partilerden destek göremez ve onlara destek olamazlar, sendikalarla, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve vakıflarla bu amaçla ortak hareket edemezler.

Kuruluş amaç ve şartlarını kaybeden yahut kanunun öngördüğü yükümlülükleri yerine getirmeyen dernekler, kendiliğinden dağılmış sayılır.

Dernekler, kanunun öngördüğü hallerde hâkim kararıyla kapatılabilir. Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünün, milli güvenliğin, milli egemenliğin, kamu düzeninin, başkalarının hak ve hürriyetlerinin korunması ve suçların önlenmesi bakımlarından gecikilmesinde sakınca bulunan hallerde hâkim kararına kadar kanunen yetkili kılınan merciin emriyle faaliyetten alıkonulabilir.

Birinci fıkra hükmü, Silahlı Kuvvetler ve kolluk kuvvetleri mensupları ile kamu hizmeti görevlilerinin dernek kurma haklarına başkaca sınırlamalar getirilmesine veya bu hürriyeti kullanmalarının yasaklanmasına engel değildir.

Bu madde hükmü vakıflara ve bu nitelikteki kuruluşlara da uygulanır."

7. "Madde 35 - Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir. Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir. Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz."

III. İLK İNCELEME :

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi uyarınca Orhan Onar, Mahmut C. Cuhruk, Necdet Darıcıoğlu, Yılmaz Aliefendioğlu, Yekta Güngör Özden, Muammer Turan, Servet Tüzün, Mustafa Gönül, Mustafa Şahin, Adnan Kükner ve Ahmet Oğuz Akdoğanlı'nın katılmalarıyla 2.9.1987 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliği ile karar verilmiştir.

IV. ESASIN İNCELENMESİ :

İşin esasına ilişkin rapor, dava dilekçesi, iptali istenilen yasa hükümleri, dayanan Anayasa kuralları, bunlarla ilgili gerekçeler ve öteki metinler incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü :

A) 3388 sayılı Yasa'nın Amacı :

Milli savunma hizmetlerine yardımcı olmak amacı ile Medeni Kanun'un vakıflara ilişkin hükümleri uyarınca Deniz, Kara ve Hava Kuvvetlerini Güçlendirme Vakıftan kurulmuştur. Sözü edilen bu vakıflar, çeşitli kurum ve kişilerin Türk Silahlı Kuvvetleri yararına yaptıkları bağışlan toplamışlar ve savunma sanayinin geliştirilmesi yönünde bazı girişim ve faaliyetlerde bulunmuşlardır. Dava konusu edilen 3388 sayılı Yasa'nın 1. ve 2. maddelerinde, milli harp sanayimizin geliştirilmesi, yeni harp sanayi dallarının kurulması, harp silah araç ve gereçlerinin satın alınması suretiyle Türk Silahlı Kuvvetleri'nin savaş gücünün artırılmasına katkıda bulunmak üzere Türk Silahlı Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfının kurulduğu belirtilmektedir. Geçici 1. maddesinde ise Kara, Deniz ve Hava Kuvvetlerini Güçlendirme Vakıflarının taşınır ve taşınmaz malları, nakit mevcudu, her türlü hakları, alacak ve borçlarının; herhangi bir karara gerek kalmaksızın, bu Yasanın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en geç üç ay içinde Türk Silahlı Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı'na intikal edeceği ve devir işlemlerinin tamamlandığı tarihte ve herhalde üç aylık sürenin hitamında, bu üç vakfın tüzelkişiliklerinin sona ereceği kabul edilmektedir.

1 - 3388 sayılı Türk Silahlı Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı Yasası'nın 1. ve 2. maddelerinin Anayasa'ya aykırılığı sorunu :

Dava dilekçesinde bu iki maddeye yöneltilen Anayasa'ya aykırılık iddiası, bu maddelerde yer alan Türk Silahlı Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı'nın yasal oluşumuna ilişkindir. Sözü edilen bu iki maddenin Anayasa'ya aykırılığı, yukarıda belirtildiği üzere, bir özel hukuk tüzelkişisi olan vakfın ancak, vakfı kuran 'kişilerin iradeleri ile oluşacağı kanunla vakıf kurulmasının hukuka uygun düşmeyeceği ve bu nedenle Anayasa'nın 2. maddesindeki "Hukuk Devleti" ve Başlangıçta yer alan "...hiçbir kişi ve kuruluşun... hukuk düzeni dışına

çıkamayacağını..." belirleyen kurallar ile Anayasa'nın 10. ve 33. maddelerine aykırı bulunduğu ileri sürülmektedir.

Anayasa'nın 117. maddesinin ikinci fıkrasında, milli güvenliğin sağlanmasından ve Silahlı Kuvvetlerin yurt savunmasına hazırlanmasından, Türkiye Büyük Millet Meclisine karşı, Bakanlar Kurulu'nun sorumlu olduğu, 33. maddesinin yedinci fıkrasında Silahlı Kuvvetler ve kolluk kuvvetleri mensupları ile kamu hizmeti görevlilerinin dernek kurma haklarına başkaca sınırlamalar getirilmesine veya bu hürriyeti kullanmalarının yasaklanmasına engel bulunmadığı ve aynı maddenin son fıkrasında da bu madde hükmünün vakıflara ve bu nitelikteki kuruluşlara da uygulanacağı belirtilmiştir.

Yukarıdaki ana kurallara aykırı düşmemek kaydı ile, bu nitelikteki vakıflar için gerekli gördüğü yasaları yapmada yasa koyucunun tam bir takdir hakkına sahip olduğunda kuşku yoktur.

Dava konusu 1. ve 2. maddeler birlikte incelendiğinde yukarıda özetlenen Anayasa kurallarına ters düşen yönlerinin bulunmadığı anlaşılmaktadır.

Şöyle ki :

a) Yasanın 1. maddesinde bu Yasanın amacının, milli harp sanayimizin geliştirilmesi, yeni harp sanayi dallarının kurulması, harp silah araç ve gereçlerinin satın alınması suretiyle Türk Silahlı Kuvvetlerinin savaş gücünün artırılmasına katkıda bulunmak üzere Türk Silahlı Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı'nın kurulmasını sağlamak olduğu belirtilmektedir.

Anayasa'nın 117. maddesinde belirtildiği üzere "Milli güvenliğin sağlanmasından ve Silahlı Kuvvetlerini yurt savunmasına hazırlanmasından, Türkiye Büyük Millet Meclisine karşı, Bakanlar Kurulu sorumlu olduğuna göre, milli güvenliğin sağlanması hizmeti, hiç şüphesiz kamusal - hukuk kurallarına ve yönetim usullerine tabi klasik hizmetlerin en başında gelir. O halde Anayasa'nın bu kuralı uyarınca, Devlet, ekonomik gelişmeye ve mali kaynaklarının gücüne göre milli güvenliğin sağlanması görevini gerçekleştirecektir. Türk Silahlı Kuvvetleri'nin yurt savunmasına hazırlanması gibi önemli görevin, vatandaşların bağış ve yardımları ile daha güçlü ve elverişli olarak sağlanabileceği düşünülüyorsa, konunun niteliği itibarıyla bir yasa hükmüne dayanılarak kurulmuş vakıfla yerine getirilmesinin herhalde daha uygun olacağının kabulü gerekir. Başka bir anlatımla, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin savaş gücünün artırılmasına katkıda bulunmak üzere kurulacak vakıfların faaliyet alanları gözönünde tutulduğunda Devletin bunlar hakkında hiçbir önlem alamayacağı düşünülemez. Aksine bir düşünce, Anayasa'nın 117. maddesinin Devlete yüklediği "Milli güvenliğin" sağlanması görevi ile bağdaştırılamaz.

b) 2. maddenin ikinci fıkrasında, vakfın kurucularının; Milli Savunma Bakanı, Genelkurmay 2 nci Başkanı, Milli Savunma Bakanlığı Müsteşarı ve Savunma Sanayii Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanı olduğu belirtilmektedir.

Bu fıkra içeriğinden anlaşıldığı üzere dava konusu Kanun ile kurulan Türk Silahlı Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı, Silahlı Kuvvetler ve kamu hizmeti görevlileri tarafından kurulduğuna ve Anayasa'nın 33. maddesinin yedinci fıkrası ile son fıkrası birlikte değerlendirildiğinde, bu gibi kamu hizmeti görevlilerinin dernek ve vakıf kurma haklarına sınırlamalar getirilebileceği veya bu hürriyeti kullanmalarının yasaklanabileceği sonucuna varılmaktadır. Bu durumda, Türk Silahlı Kuvvetlerinin savaş gücünün artırılmasına katkıda

bulunmak üzere kurulacak vakıflar yönünden gerek kuruluş, gerek kurucularla ilgili olarak kimi sınırlamalar getiren düzenleme ile Anayasa'ya aykırı bir tutum ve davranış içine girildiği düşünülemez.

Kaldiki, kamu yaran olan hallerde, Anayasa'nın 13. maddesi uyarınca, temel hak ve hürriyetlere sınırlamalar getirilebilir. Milli güvenliğin sağlanması ve Silahlı Kuvvetlerin yurt savunmasına hazırlanmasına katkıda bulunmak üzere kurulacak olan vakfın güven içinde çalışması ve amacı olumlu bir biçimde sağlayabilmesi için Devletin, gerekli gördüğü önlemleri almasında, hem bağış ve yardımda bulunacak olanların hem de toplumun yaran söz konusudur.

Eşitlik konusuna gelince, Anayasa Mahkemesinin birçok kararlarında benimsendiği üzere, Anayasa'nın 10. maddesinde öngörülen eşitlik, mutlak anlamda bir eşitlik olmayıp, haklı bir nedenin bulunması halinde, farklı uygulamalara olanak veren bir ilkedir.

Yukarıda adı geçen vakıfların sağlıklı bir ortam içerisinde amaçlarını gerçekleştirebilmelerinin ülke ve toplum açısından yararı belirtilmişti. Kimi maddelerinin iptali istenilen yasayla düzenlenen Vakfın niteliği, amacı, faaliyet alanları ve kamu yaran dikkate alındığında Anayasa'nın 10. maddesinde öngörülen eşitlik ilkesinin ihlâl edildiğine ilişkin davacı iddiası da yerinde görülmemiştir.

Açıklanan nedenlerle iptali istenilen 1. ve 2. maddelerin Anayasa'nın 2., 10. ve 33. maddelerine ve Başlangıç kısmında yer alan kurallarına aykırı bir yönü görülmemiştir.

Bu görüşe Necdet DARICIOĞLU, Yılmaz ALİEFENDİOĞLU, Yekta Güngör ÖZDEN ve Muammer TURAN katılmamışlardır.

2 - 3388 sayılı Yasa'nın Geçici 1. maddesinin Anayasa'ya aykırılığı sorunu :

Davacı tartından Yasanın Geçici 1. maddesi hükmünün Anayasa'nın 2., 35., 33., 10. ve 9. maddelerine aykırılığı nedeniyle iptali istenmiştir.

Medeni Yasanın değişik 73. maddesinde "Vakıf, başlıbaşına mevcudiyeti haiz olmak üzere, bir malın belirli bir gayeye tahsisidir.

Bir mamelekin bütünü veya gerçekleşmiş veya gerçekleşeceği anlaşılan her türlü geliri veya ekonomik değeri olan haklar vakfedilebilir." denmektedir.

3388 sayılı Yasa ve Vakıf Senedinden anlaşılacağı üzere Türk Silahlı Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı mal varlığının, Kara, Deniz ve Hava Kuvvetlerini Güçlendirme Vakıflarının taşınır ve taşınmaz malları, nakit mevcudu, her türlü hakları, alacak ve borçları ile işbu vakfa yapılacak her türlü bağış ve yardımlardan sağlandığı anlaşılmaktadır.

Bu vakıf, milli harp sanayimizin geliştirilmesi, yeni harp sanayi dallarının kurulması, harp silah araç ve gereçlerinin satın alınması suretiyle Türk Silahlı Kuvvetlerinin savaş gücünün artırılmasına tek elden katkıda bulunmak gibi amaçlarla kurulmuştur. Başka bir deyişle, Türk Silahlı Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı; Kara, Deniz ve Hava Kuvvetlerini Güçlendirme Vakıflarına vakıf senetleri ile verilmiş olan "Milli güvenliğin sağlanması ve Silahlı Kuvvetlerin yurt savunmasına hazırlanmasına" katkıda bulunmak hizmet ve faaliyetlerini yerine getirilmesini üstlenmiştir.

211 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanunu'nun 1. maddesine göre, Türk Silahlı Kuvvetleri Kara (Jandarma dahil), Deniz ve Hava Kuvvetlerinden oluşmaktadır. Silahlı Kuvvetlerin, yurt savunmasına hazırlanması ve savaş gücünün artırılmasına en olumlu ve yararlı bir biçimde katkıda bulunmak ancak, bu faaliyet ve hizmetlerin tek elden yerine getirilmesi ile sağlanabilecektir. Türk Silahlı Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı vakıf senedi içeriğinden anlaşılacağı üzere, bu biçimde vakıfların kurulmasından beklenen gayeyi çok daha güçlü ve gerçekleşme şansı yüksek tek elden yönetilen organizasyonla sağlamaktadır.

Bu durumda, 3388 sayılı Yasayla amaç ve faaliyet alanları aynı olan Kara, Deniz ve Hava Kuvvetlerini Güçlendirme Vakıflarının mal varlıkları, tek elden yönetim ve teşkilatlanma ile sağlanacak kamu yararı nazarı itibare alınarak bu vakıfların yerine geçmek üzere kurulan Türk Silahlı Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfına devredilmektedir. Kara, Deniz ve Hava Kuvvetlerini Güçlendirme Vakıflarının, mal varlıkları gerçek ve tüzelkişilerin bağış ve yardımları ile sağlandığına, bu vakıfların kurulmalarındaki amaç, Türk Silahlı Kuvvetlerinin savaş gücünün artırılmasına katkıda bulunmak olduğuna ve bu hizmet ve faaliyetini tek elden yönetimle daha verimli ve güçlü bir biçimde yerine getirebileceği gerçeği dikkate alınarak bu konuda yeni teşkilatlanmaya gidildiğine ve bu vakıfların mal varlıkları da başka bir kuruluşa değil, aynı amacı sağlamak üzere kurulan Türk Silahlı Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfına devredildiğine göre, konunun Anayasa'nın 2., 9., 10., 33. ve 35. maddeleri ile bir ilgisi bulunmamaktadır.

Bu nedenlerle, Geçici 1. maddenin Anayasaya aykırı bir yönü bulunmadığından iptal isteminin reddine karar verilmelidir.

Mahmut C. CUHRUK, Necdet DARICIOĞLU, Yılmaz ALİEFENDİOĞLU, Yekta Güngör ÖZDEN ve Muammer TURAN bu görüşlere katılmamışlardır.

V. SONUÇ :

17.6.1987 günlü, 3388 sayılı "Türk Silahlı Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı Kanunu"nun 1. ve 2. maddeleriyle Geçici 1. maddesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin reddine;

1 - 1. maddede Yılmaz ALİEFENDİOĞLU ve Yekta Güngör ÖZDEN'in,

2 - 2. maddesinin;

a) Birinci fıkrasında Yılmaz ALİEFENDİOĞLU ve Yekta Güngör ÖZDEN'in,

b) ikinci fıkrasında Yekta Güngör ÖZDEN ve Muammer TURAN'ın,

c) Üçüncü fıkrasında Yekta Güngör ÖZDEN'in,

d) Son fıkrasında Necdet DARICIOĞLU, Yılmaz ALİEFENDİOĞLU, Yekta Güngör ÖZDEN'in,

3 - Geçici 1. maddesinde Mahmut C. CUHRUK, Necdet DARICIOĞLU, Yılmaz ALİEFENDİOĞLU, Yekta Güngör ÖZDEN ve Muammer TURAN'ın,

Karşıoyları ve oyçokluğuyla,

Esas Sayısı : 1987/17
Karar Sayısı : 1987/19

17.9.1987 gününde karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye
Orhan Onar	Mahmut C. CUHRUK	Necdet DARICIOĞLU
Üye	Üye	Üye
Yılmaz ALİEFENDIOĞLU	Yekta Güngör ÖZDEN	Muammer TURAN
Üye	Üye	Üye
Selahattin METİN	Servet TÜZÜN	Mustafa ŞAHİN
Üye		Üye
Vural SAVAŞ	Mehmet Şerif ATALAY	

KARŞIOY YAZISI

Esas Sayısı : 1987/17

Karar Sayısı : 1987/19

Dernek kurma özgürlüğü ile ilgili olarak AnaYasa'nın 33. maddesinde dernekler gibi vakıfların da kanunun öngördüğü hallerde hakim kararıyla kapatılabileceği esası benimsenmiş bulunmaktadır. Bu durumda hakim kararı olmaksızın sonucu kapatmaya müncer olacak biçimde, vakıf tüzelkişiliğinin; devir, teslim ve terkin işlemlerinin tamamlandığı tarihte ya da Geçici 1. maddenin ilk fıkrasındaki üç aylık süre sonunda; Kara, Deniz ve Hava Kuvvetlerini Güçlendirme Vakıflarının tüzelkişiliklerinin ikinci fıkra hükmüne göre sona erdirilmesi Anayasa'nın sözü edilen hükümleriyle bağdaştırılamaz.

Açıklanan nedenlerle çoğunluk görüşüne karşıyım.

Başkanvekili
Mahmut C. CUHRUK

KARŞIOY GEREKÇESİ

Esas Sayısı : 1987/17

Karar Sayısı : 1987/19

Türk Silâhlı Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı Yasasının kimi maddelerinin iptali isteminin reddine ilişkin, karar oluşurken kullandığım karşıoyların gerekçesi madde ve fıkra sırasıyla şöyledir :

1 - Yasanın 1. maddesi, güdülen amacın vakfın kurulmasını sağlamak olduğunu belirtmektedir. Böylece Türk Hukuku'nda devletin vakıf kurmasının yeni bir örneği ile karşılaşılacaktır. Medeni Yasa'nın uygulanmasına ilişkin 19/6/1926 günlü, 864 no. lu Yasanın 8. maddesi gereğince eski vakıflar için öngörülen 19/6/1936 günlü, 2762 nolu Yasa yayımlanmış, daha sonra 17/7/1936 günlü, 2/5042 sayılı tüzük yürürlüğe konulmuştur. Medeni Yasa'nın "tesisler"e ilişkin kuralları yetersiz kalınca 13/7/1967 günlü 903 nolu Yasayla 73-81. maddeler değiştirilmiş, 77/A, 80/A, 81/A, 81/B maddeleri eklenmiştir. Açık seçik bellidir ki bir malın ya da hakkın bir amacın gerçekleşmesine özgülmesi kurumu olan "vakıf" bir özel hukuk tüzelkişisidir. Medeni Yasa'dan önce, İslâm hukuku ilkelerine göre 25 binden fazla vakıf kurulmuşken, Medeni Yasadan sonra kurulan vakıf 50'ye yakındır. 903 nolu Yasadan sonra vakıf sayısında hızlı bir artış olmuştur. Devletin kimi sosyal görevlerini yerine getirmekte duyulan güçlüklerin azaltılması, paylaşılması gözetilerek kurulan değişik alanlardaki vakıflarda resmi görevli kişiler kurucu olmuş, devlet desteği, işlemler kolaylığı biçiminde görülmüşse de devlet, vakıf kurmamıştır. Medeni Yasa öncesi ve sonrasında devletin kurucusu olduğu vakfa rastlanılmamıştır. Son yıllarda bu çizgi değiştirilerek devletin kurucusu olduğu vakıflar kurulmaya başlanmış, uygulama, siyasal amaçlar, bu amaca uygun düzenlemeler doğrultusunda ve hukuka aykırı biçimde sürdürülmüştür. Dinsel kaynaklı vakıfların salt ya da karmaşık kamusal ereklı vakıflara dönüşmesi uygarlığın, çağdaş yaşamın gereğidir. Ancak devlet, kendi öz görevlerini yerine getirmek için varlığı dışında, özerk bir kuruluş olan vakıf kuramayacağı gibi, yurttaşlarının özel hukuk kurallarına göre devlete yardım ve resmi çalışmalara katkı için kuracakları vakıfları, yasal koşullara aykırılık olmadıkça engelleyemez, sınırlandırmaz, kısıtlayamaz. Vakıf, tümüyle özel hukuk kurumu olduğundan yönetimi de özel kurallarıyla sağlanır, yönetim organı bu yolla oluşur. Devlet, devlet olduğu için vakıf biçiminde yönetilemeyeceği gibi kaynaklarını, yasaların öngördüğü yardımlar dışında, vakıflara aktaramaz. Bu durum, devletin yan bağımsız, özerk kamu kurumları kurmasından ayrıdır. Böyle kurumların vakıflara benzemesi de ayrı bir konudur. Batı ülkelerinde "kamusal vakıflar" olarak tanımlanan yerel yönetim kuruluşları, kimi işlemlerinde özel hukuk kurallarına bağlı olsalar da genel yapılar ve kaynakları yönünden kamu örgütleridir. Ülkemizde de, çalışmalarında özel hukuk kurallarına bağlı resmi kurumlar bulunmaktadır. Yasayla kurulmak, özel hukuk tüzelkişiliği edinmeye-kazanmaya, bu niteliği ve sıfatı taşımaya yeterli olmadığından, vakfın yasayla kurulması da onu vakıf kılmaz. Devlet malının yöneticisi yine devlettir. Anayasa ve yasa ile öngörülüp seçilmiş organlardır. Özel hukuk kurallarına dayanarak kurulmuş bir vakfa devlet malı devredilemez, özgülenez, yönetimi de bu kurallara göre seçilmiş ve çalışacak kimselere bırakılamaz. Hukukun temel ilkeleri, devlet ve vakıf kavranılan bu sonucu getirir. Osmanlı imparatorluğu döneminde bile izlenmeyen "devlet vakfı" yolu, hukuk devleti için sakıncalıdır.

Devlet, özde kamu hizmeti gören bir kuruluştur. Bütçesi, kamu görevlerini yerine getirerek hizmetlerim sunmak için düzenlenmektedir. Bütçeden vakıflara para aktarması uygun değildir. Devletin vakıf kurmasının gereksizliği "Kamuya yararlı vakıflar" türüyle de

doğrulanmaktadır. 903 nolu Yasanın 4. maddesinin öngördüğü "Gelirlerinin en az % 80'ini nevi itibariyle genel, özel, katma bütçeli idareler bütçeleri içinde yer alan bir hizmetin veya hizmetlerin yerine getirilmesini istihdaf etmek üzere..." kurulan vakıflar, uygulamada devletin ya da kamu kuruluşlarının yükümlü bulundukları kamu hizmetlerinin yükünü azaltıcı çalışmalarla uğraşmakta, bu nedenle kendilerine vergi bağıışıklığı tanımaktadır. 903 nolu Yasanın 2/2. maddesi, gelirlerinin en az yansından fazlasını kamu görevi niteliğindeki işlerin yapılmasına ayırmayı amaç edinen vakıfları "kamuya yararlı vakıf" saymaktadır. Kimi ayrıcalıkların nedeni olan bu niteliğe uygun birçok vakıf vardır. Anlaşılmaktadır ki devletin görevleri alanında bir vakıf kurulmasının sakıncası yoktur. Yaran herkese düşen vakıflara da "kamu vakfı" denildiği bilinmektedir. Bu ad bile devletin vakıf kurması biçiminde bir uygulamayı gerektirmemiştir. Devletin gözetim ve koruması düşünülebilirse de malını vakıfa vererek görevini ona bırakması asla düşünülemez. Vakıfların kendi yasaları sayılan resmi senetleri (eskiden vakfiyeler) devletin yasaları karşısında özelliği olan metinlerdir. Devletin yasalarını bırakıp vakıf senediyle görev yapması hoşgörüyü karşılanamaz. Öğretide vergi bağıışıklığı tanıyarak görev ve olanaklarını kendi alanı dışına aktarması eleştirilirken devlete vakıf kurdurmak yasama organının hukuk devleti ilkesine ters bir tutumdur. Modern devlet, "tahsis"lerle miri arazi parçalan üzerinde oluşan "gayrisahih vakıflar"dan uzaklaşarak kendi görevini kendi yapma yolunu seçen devlettir. Devletin, bir amaca bir mal varlığı ayırarak - vererek kurum-mal topluluğu biçiminde tüzelkişilik yaratması medeni hukuk bakımından vakıf kurma sayılamayacağı için yasayla temel kurallar zorlanarak tartışmalı oluşumlara, yapılanmalara gidilmesi doğru değildir. Devlet, isterse, önceden olduğu gibi görevlilerine, belli kişilere Medeni Yasa'ya göre vakıf kurdurarak hukuka uygunluktan ayrılmamalıdır. Vakıf kurma işlemi, medeni hukuk dışında uygulama olanağı bulamaz. Kamu gücüne dayanan, bu kaynağa bağı özgülennmeler vakıf sayılamaz. Medeni Yasa'ya göre mal topluluğu biçimindeki tüzelkişilikler, bu anlamda yalnızca vakıflardır. Kamu tüzelkişilerinin belli bir amaca mal özgülennmeleri ise yönetsel bir işlemdir. Şu gerçekçi görüşü almayı yararlı buluyorum: "Mal topluluğuna dayanmaları iktisadi devlet teşekküllerini bir vakıf durumuna getiremez. Bir İktisadi Devlet Teşekkülü (Medeni Hukuk anlamında) vakıf sayılamaz. Devletin, Medeni Kanun hükümleri dahilinde bir tesis (vakıf) senediyle bir âmme hizmeti kurması ve işletmesi bugünün telâkkilerine uymaz ve dünyanın hiçbir yerinde de böyle bir şey yoktur. Bir kısım âmme hizmetlerinin Devlet tarafından Medeni Kanun'un tesis (vakıf) çerçevesi dahilinde teşkilâtlandırılıp tanzim ve idare edilmesi, dünyanın hiçbir tarafında bahsi mevzuu olmadığı gibi, Türkiye'de de olamaz (Sıddık Sami ONAR, İdare Hukuku'nun Umumi Esasları, 11, 3. bası, İst. 1967, sayfa 977). Prof. Dr. Aydın AYBAY'ın "Vakfı Kim Kurar" başlıklı yazısından (Cumhuriyet Gazetesi 17/8/1987) geçen "Devlet malına müteveli olmaz" sözü de SS. ONAR'ındır. Dr. Hüseyin HATEMİ "İslâm Hukukunda dahi Devlet'in -dar anlamı ile- vakıf kuracağına ihtimal vermiyoruz" diyerek Ebululâ Mardin'in aynı doğrultudaki görüşlerine yer vermiştir. (Önceki ve Bugünkü Türk Hukuku'nda Vakıf Kurma Muamelesi, İst.1969, S.288). "Kamuya yararlı vakıf" kamusal vakıf, kamu ağırlı vakıf demek değildir. Konusu ve amacı yönünden ulusal savunmayla ilgili olsa da özel hukuk tüzelkişiliği egemendir. Böyle bir vakıf için yasa yolu, hukuksal koşullar belirler, devleti kurucu, vakfı devlet vakfı yapamaz. Devlet, görevini vakfa bırakamaz; vakıf devlet görevini yapamaz. Devlet, vakfı destekleyebilir; vakıf, devlete katkıda bulunabilir. Anayasa'nın 2., 5., 11. ve 33. maddeleri karşısında yasadaki sakatlık açıktır.

2 - A) Yasanın 2. maddesinin birinci fıkrası, yukarıda 1. madde için açıkladığım gerekçelerle Anayasa'ya aykırıdır.

B) Yasanın 2. maddesinin ikinci fıkrası, vakfın kurucularını belirlemektedir. Devletin vakıf kurması ve yasayla kurucu ataması, belirlenen kişilere öz görevleri yanında yasayla özel

hukuka ilişkin ek görevler verilmesi hukuksal olmayan düzenlemelerdir. Kurucu olmak yönetimde görev almayı gerektirir. Anayasa'nın 82. maddesinin birinci fıkrasında TBMM. üyelerinin Devletten yardım sağlayan ve vergi bağışıklığı olan vakıfların yönetiminde görev alması yasaklanmıştır. Milli Savunma Bakanı, TBMM. üyesidir, iptali istenen maddenin yüklediği görev üyelikle bağdaşmamaktadır. 82. maddenin ilgili tümcesindeki "ve" bağlacı "veya" anlamındadır : Devletten yardım sağlamak ya da vergi bağışıklığından yararlanmak, kaynağı, etkisi ve sonucu bakımından birbirinin aynıdır. Yasaklama için iki durumun birlikte olması gereksizdir. Kaldığı Yasanın 3. maddesi devlet yardımı ile vergi bağışıklığının birlikteliğini açıklamaktadır.

Üyelikle bağdaşmayan işlere ilişkin 82. maddesinin 1961 Anayasası'ndaki koşutu olan 78. maddede "vakıf" sözcüğü yoktur. Vakıfların giderek artması, devlet katkısı ve vergi bağışıklığı gereksinim duyurduğu için 1982 Anayasası vakıf bağlılığını, yönetim ve denetim organları görevi için yasak kapsamına almıştır. TBMM. üyesinin yasaklandığı ilişki, bir bakan için daha önce düşünülür. Bakan, bağışıklıktan yararlanma kararını verecek Bakanlar Kurulu'nun üyesidir, yardım yapan Hükümetin içindedir.

C) Vakıf senedinin Milli Savunma Bakanı tarafından Medeni Yasa hükümlerine göre tescil ettirilmesi, Bakanın Anayasa'nın yasakladığı görev ilişkisini açıklamaktadır. Bu da Anayasa'nın 82. maddesine aykırılığı oluşturur. Yasa hem vakfı kurmakta hem de Medeni Yasa kurallarına göre tescili öngörmekle çelişkiye düşmüştür. Medeni Yasa herkese vakıf kurma hakkını tanıdığına, resmi görevliler serbestçe kurucu olabileceklerine ve ulusal savunma alanında vakıf kurmak yasak olmadığına göre (ulusal savunma alanında kurulmuş vakıflar vardır) yasayla vakıf kurmak gereksiz ve ilk maddeye ilişkin görüşlerimde belirtmeye çalıştığım gibi sakıncalıdır, hukuka aykırıdır.

Bakanın yönetimde görevli olduğu tescil işlemi maddesi ve buna uygun gelişmelerle bellidir. Resmi Gazete'nin 5/7/1987 günlü, 19508 inci sayısının 60. sayısının yayımlanan duyuru kuruluşu açıklamaktadır. Ankara 4. Noterliği'nde 30/6/1987 günü 30458 yevmiye no. ile onanmış vakıf senedinin 8. maddesi vakıf başkanının Milli Savunma Bakanı olduğunu göstermektedir. Her kurucunun 250'şer bin TL. yatırdığı, bunu da Devletin karşıladığı anlaşılmaktadır. Kişilere vakıf için ödeme, yasa istese de, uygun değildir. Bir hukuk devletinde, AnaYasa'nın 82. maddesine karşı açık uygulama ve bunda direnme, görülecek şey değildir. Acılığı ağır bir hukuk çiğnenişidir.

D) Özel hukuk kurallarının olur Verdiği bir durumu yasayla engellemek uygun olmadığı gibi vakıf kurma özgürlüğünü kaldırdığı, sınırladığı için de sakıncalıdır. "Kamuya yararlı vakıf" tanımı, kamusal alanda çalışacak vakıflar için kullanılmaktadır. Bu alanlar arasında ulusal savunma konuları da bulunabilir, iptali istenen Yasaya değin bu tür vakıfların kurulmuş olması da görüşümü doğrulamaktadır. Medeni Yasa'nın genelde tanıdığı hakkın bir yasayla elden alınması uygun olmadığı gibi Anayasa'nın 33. maddesinin son fıkrası yoluyla önceki fıkralarını güvenceye aldığı vakıf kurma özgürlüğüne de açıkça aykırıdır.

Ulusal konularda, devletin öz görevi alanında vakıf kurulmasının örnekleri de vardır. "Devlet Tiyatrosu Vakfı". Devletin, yükümlü olduğu konunun özel hukuk kurallarına göre çalışan özel örgütü olarak varlığını sağlıklı biçimde sürdürmektedir. Hukuka da uygundur. Milli eğitim konusundaki vakıf da böyledir. Milli Eğitim Bakam da bu vakfın başından ayrılmıştır. Vakıf kurma özgürlüğünü kısıtlayacak herhangi bir neden de yoktur. Yapılan sınırlama da değildir. 10., 13., 33., 35. ve 82. maddelere aykırılık belirgindir.

3 - İptali istenen Yasanın Geçici 1. maddesi, Anayasa'ya aykırılığın doruğunu oluşturmaktadır. Sözü edilen maddenin birinci fıkrası çalışan üç vakfın malvarlığına el koymakta, devir-teslim ve terkin işlemleri için vakıfların yönetim kurullarını görev yapmak zorunda bırakmaktadır. Bir ya da birkaç vakfın malvarlığı yasa ile elinden alınamaz. Özel hukuk kurallarına göre çalışan bir kurumun mal ve hakları, ancak, o konuda resmi senedinde, kuruluş belgesinde, tüzüğünde öngörülen durum ve koşullarda elinden alınır, başka kuruluşa geçer. Ya da, bu konuda açıklık yoksa o konudaki özel yasanın (Medeni Yasa, Dernekler Yasası) kuralları uygulanır. Anayasa'nın ilgili 33. maddesinin beşinci ve altıncı fıkralarının buyruğu da bu gereği ortaya koymaktadır.

Hukukun gereğine aldırılmayarak Geçici 1. maddenin ikinci fıkrasıyla, mallarının alınmasından sonra adı geçen üç vakfın tüzelkişiliklerinin sona ereceği hükme bağlanmıştır. Bu yasal oldu-bitti, Anayasa'nın 33. maddesine açıkça aykırıdır. Bir tür birleştirilerek fesih (dağıtma) vardır. Yetkililer, üst düzey görevliler, vakıflara kendi yetkili kurullarının kararlarıyla birleşme, böylece yeni bir vakıf kurma kararı aldırmalıydılar. Vakıflara, yöneticilerine söz geçiremeyince, etki yapamayınca hukuk dışına çıkarak, yasa zoruyla dağıtımına gidilmesi sakıncalı, zararlı bir örnektir. Böyle bir uygulama Anayasa katında savunulamaz ve asla uygun bulunamaz. Bulunsa da, yakınma ve eleştiri yıllarca sürer, Aykırılığı hoşgören yargı, daha çok sorumlu olur. Yargının olumlu kararı aykırılığı biçimsel yönden kaldırırsa da öz yönünden ağırlaştırarak sürdürür. Yasama organı, yasa her işi yapamaz. Hukuk devleti, her istediğini yapamayan, hukuka saygısı ve bağlılığıyla övünen, hukuka dayanmakla kıvanç duyup mutlu kılan devlettir. Yasama organı nasıl bir çifti evlendirip boşayamazsa, ancak yasayla evlenmenin ve boşanmanın koşullarını saptayıp evlendirme ve boşanma yetkisini ilgili makam ve mahkemelere bırakmak zorunda ise, vakfi kurup dağıtamaz. Kurulma ve dağılma koşullarını yasayla saptayıp uygulamayı hak sahibine ve yetkililere bırakır.

Amacına aykırı çalışmadıkça, çalışma gücünü yitirmedikçe, organlarını oluşturmakta yetersizliğe düşmedikçe hiçbir vakfı, yetkili makam ya da mahkeme dağıtamaz. Vakıf yönetimi bile bu konuda yetkili kılınamaz. Önceden belirlenen çalışma (faaliyet) süresi dolunca hukuksal varlığı kendiliğinden sona erer, mal ve alacakları kamuya geçer, Bir vakıf, üstün kamu yaran zorunluluğu nedeniyle yapılan uygulamalarla amacını gerçekleştirme olanaklarını yitirir ya da malvarlığı elinden çıkarsa sona erebilir. Bu zorunlu durumlar dışında kimse, yasa bile, vakfi sona erdiremez. Tersine uygulama yasa ve hukuk güvencesinin olmadığını kanıtlar. Kamulaştırma ve toprak dağıtım işlemleriyle vakıflar sona erdirilemez. Danışıklı işlem niteliğinde, hukukla oynanarak sonuçlar sağlamak hukuksuzluğun belirtisidir. Vakıf, kamuya adanmış, kamu yararına özgülünmüş bir kuruluştur, isteğe bağlı dağıtım bu ilkeye aykırı düşer. Vakıf kurma istencinden dönülemez. Kurucusunun istemi dağıtım nedeni olamaz. Kurulurken yerine getireceği kamusal hizmetlerin engellenmeyeceği, devletin ve hukukun koruyuculuğu inancı egemenken, aykırı düzenleme ve uygulamalarla, güvencinin yıkılmasıyla asıl yıkılan hukuk, hukuk devleti olur. Yasayla vakıf ortadan kaldırılamaz. Vakıf kurmak hakkı nasıl sınırlanamaz, ortadan kaldırılamazsa vakıf da yasayla sona erdirilemez. Böyle girişim, düzenleme ve uygulama, hukukun temel ilkeleriyle, işlem, vakıf kurma özgürlüğüyle bağdaşmaz. Anayasaların üstünde, anayasalara kaynak olan üstün hukuk kurallarıyla uyuşmaz. Mülkiyet hakkını tanımış bir demokratik hukuk devletinde yasama organının yasa ile vakıfları dağıtması kapatılamayacak bir aykırılıktır. Anayasal bir hak yasayla kaldırılamaz. Buna olanak vermek, hukuk devletinin yadsınması anlamındadır. Vakıflar kurulduktan sonra, kurucuların, organların isteğiyle dağıtılamaz. Vakıf zorunlu nedenler ve kaçınılmaz durumlarda kendiliğinden, yasal koşulların varlığında da yargı kararıyla dağıtılır. Yasayla dağıtma, zorunlu dağıtma yolu, hukuk dışı bir yoldur. Yönetim organının başlıca yükümlüğü amaca ulaşmak,

amacı gerçekleştirmek için herşeyi yapmaktır. Devlet, yasaların öngördüğü işlemler ve yöntemlerle bu çalışmaları destekler, güvenceyi oluşturur. Bu güvenceyi Devlet eliyle askıya almak, kaldırmak devleti temelden yoksun bırakır. Anayasa'nın 10., 11., 13. ve 35. maddelerine aykırılık somut biçimde belirgindir.

Ulusal savunma alanındaki vakfa olağan vakıflar dışında ve üstünde ayrıcalık tanımak, "kamuya yararlı vakıf" türünü "kamu vakfı"na dönüştürmek vakıf hukukuna ters düşen anlayışları yansıtır. Kendini, varlığını borçlu olduğu kurallara bağlı sayan hukuk devleti, hukukla oynamayacağını bilen devlettir. Çoğunluk oyunun getirdiği sonuç, uygunluk denetiminin yerindelik denetiminden sonraya alındığını göstermektedir. Üç ayrı vakfın varlığındaki sakınca ya da yanlışlık Anayasa'ya aykırı yasanın yürürlüğünü sürdürme nedeni olamaz. Medeni Yasa'ya göre senet düzenlenmesi, yargı kararı, tescil ve duyuru, genel bir vakfın belirtileridir. Bunu yadsıyıp vakfa özellik tanımak kendi içinde çelişkiye düşmek ve tutarsızlık olur. Özel vakıf, özellikli vakıf olamaz. Her vakfın hukuksal kaynağı birdir, kapsamında oldukları kurallar aynıdır ulusal savunma konusunun özelliği, vakfa ayrıcalık nedeni oluşturamaz, iyilik, dinsel, karma amaçlı, nasıl olursa olsun her vakıf devlet katında eşdeğer, eşdeğerdedir. Vakıfların kendi güçleri, varlık ve olanaklarıyla basan durumları aynıdır. Çoğunluk görüşü, başka vakıfların da yasa ile kapatılması sakıncasını getirecektir.

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin önsözüyle 3., 17. maddeleri, İnsan Haklarını ve Ana Hizmetleri Korumaya Dair Sözleşme (Resmi Gazete 19/3/1954-8662) vakıf kurma özgürlüğü, mülkiyet hakkı ve yargı güvencesi konusunda gözardı edilemeyecek dayanaklardır. Anayasa'nın 117. maddesinin de olayla, davayla hiçbir hukuksal, mantıksal ilgisi yoktur. Anayasa'ya, gerçeklere, hukuka aykırı yasal sınırlamalar hukuk devleti niteliğine katı ve ağır gölgeler düşürür. Devletleştirme, kamulaştırma düzeyinde, çarpık bir işlemi uygun karşılamak olanaksızdır. Üstün ve öncelikli bir kamu yaran bile yasayla sınırlamayı, vakıf dağıtımını yerinde gösteremez. Yasama, yargı yetkisine elatmış olmaktadır. Bu durum, Anayasa'nın 2., 9. ve 11. maddelerine açıkça aykırı tutumu ve yasalaşmayı ortaya koymaktadır.

Bu konuda, 1982 Anayasası'nın, yüce Atatürk'ün düşüncelerine, buyruklarına, Türk Dil Kurumu ile Türk Tarih Kurumu'nun kuruluş amaçlarına, hukuksal yapılarına ve hukukun temel kurallarına aykırı 134. maddesine örnek olarak, dayanmak olanaksızdır. Hukuk tarihinde gereğiyle değerlendirilecek bu düzenleme olumsuz bir örnektir. Gerek Anayasa, gerek Milli Güvenlik Konseyi dönemi yasaları, Anayasa Mahkemesi'nin uygunluk denetimine bağlı olmadığından, denetim çalışmaları sırasında Anayasa'ya uymak zorunluluğu dışında, bu kaynaklara değinmekte, haklarında hukuksal görüş belirtmekte sakınca yoktur. Durum, böylece, daha iyi anlaşılacaktır. Uygunluk denetiminde Anayasa'ya bağlı kalmak onu ölçü olarak inceleme yapmak zorunluluğu, Anayasa Mahkemesi'ne getirilemeyecek ya da karara bağlanmış konularda olumlu ya da olumsuz görüş açıklamaya, hukuksal eleştiriye engel olmadığından, ilgi kurulduğunda ve gerektiğinde bu kapsamda Anayasa da tartışılabilir. Özel hukuk tüzelkişilerini, kamu tüzelkişiliğine sahip alt kuruluşlar durumuna getirerek (Anayasa'nın 134. maddesinin, oluşumunu tersyüz etmenin hukukla bağdaşır -yanı bulunmamaktadır.) Anayasa'nın 134. maddesine aykırı olan 2876 nolu yasa da, çarpıklığı yinelemekten ötede, yanlışların yansıdığı bir anlamsız direnme belgesidir. Bu tür yasalar, Anayasa Mahkemesi'nin denetimine bağlı olsa ve Anayasa'ya uygunluk değil, hukuka uygunluk aranabilse, sanırım, antidemokratik görünüm giderek azalır. Atatürk'ün vasiyetinin "ad" olarak, biçimsel korunması yanında sahibinin (yararlananın-dağıtanın) öz olarak değişmesi her zaman tartışılacak bir çelişkidir. Atatürk'ün manevi varlığının ayrılmaz bir parçası olan vasiyeti, O'nun istencine (iradesine) aykırı bir oluşuma katılarak, amacı dışına çıkarılmıştır. Devletimizin kurucusunun özel hukuk alanındaki, ölüme bağlı işlemi Anayasa'yla bile

saptırılamaz, değişik uygulama konusu yapılamaz. Böyle düzenlemeleri hiçbir gerekçe ve savunma geçerli gösteremez, ilgili kurum, durum ve işlemlerden yakınılıyorsa bunların vasiyetnameyi etkilemeyen hukuksal çözümleri bulunabilirdi. Atatürk'ün istenci, Anayasa koycunun istencinden, Anayasa'dan da önemli ve öndedir. Bu aykırı örneğe benzer biçimde askerlik konularında çalışmaları gerçekleştiren vakıflara yönelik uygulama, demokratik hukuk devleti yaşamında geçmemesi gereken sakatlıkları taşımaktadır. Yanlış yürüyerek doğruya varılamaz. Aykırının kopyası da aykırıdır. Anayasalar hukukun üstünde de değildir.

Anayasa'nın 159. maddesiyle öngörülen Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'nün oluşumu, yetkileri, kararlarının yargı denetimi dışında tutulması da hukuk devleti niteliği ve yargı bağımsızlığı ilkesiyle çatışmaktadır. Kararlarına karşı yargı denetimi yolu kapalı olduğundan yargıçlık güvencesini sözde bırakan uygulamalar, Kurul'da siyasal temsilci Adalet Bakanı ile ona bağlı üst yönetici Müsteşarın yer alması, yargıyı politika ve yürütmenin etki ve egemenliğine açık tutmaktır. Kaldırılan Hâkimler Kurulu'nun çalışmalarını daha iyi duruma getirmek çok kolay ve çok yararlı iken, geriye gidilerek bağımsız yargıyı birçok bakımdan gölgeleyecek yeni düzenlemeyi yeğlemek Türk adaletine ve hukukuna zarar veren bir tutum olmuştur. Hâkim ve savcılar nasıl çaba gösterirlerse gösterecekler gelecekte aykırılıklar ve yakınmalar giderek artacaktır. Vakıflara ilişkin denetim konusu yasa da böyledir.

Anayasa'ya uygunluk denetiminde Anayasa'ya dayanılacağı, onun ölçüt alınacağı kuşkusuzdur. Ancak, Anayasa'da yeterli açıklık bulunmayan durumlarda, hukuk biliminin temel ilkeleriyle evrensel hukuk kurallarına dayanmaktan kaçınmamalıdır. 1982 Anayasası'nın hazırlanış biçimi, düzenleyenler-düzenleyenler, oluşum koşulları ve yasalaşma evreleri, ilerleyen zaman karşın 1961 Anayasası'na tepkinin somutlaştırılması çabası gözetilirse hukuksal niteliği uygunlukla saptanır. Kendinden önce yürürlüğe konulmuş, yargı denetimi dışında tutulmuş kimi yasaları doğrularcasına kurallaştığı unutulmazsa, denetim incelemelerinde, çağa uygun dayanakların bulunması güçlüğü doğal karşılanır. Bu yapı içinde bile yukarıda belirttiğim Anayasa maddeleri dava konusu yasayı hukuka aykırı göstermektedir. Hukukun siyasaya araç kılınması görünümündeki düzenlemeler hukuk dışıdır. Hukukun dışlanması, kimi hukuka aykırı durumların hukuksal gösterilmesinde hukukun araç kılınması, hukuk devleti için en olumsuz olgulardır, asla hoşgörülemezler. Hukuktan ödün verilemez. Hukuk karartmaz, aydınlatır. Böyle düzenlemelere yol açılırsa, yasalar Anayasa'ya uygun duruma getirilecek yerde, nasıl olsa Anayasa'nın 175. maddesi de değiştirilerek gerekli kolaylığı sağladı, siyasal çoğunluk giderek aykırı yasaları yürürlükte tutmak için Anayasa'yı değiştirmek yolunu izleyecektir. Hukuka aykırı bir Anayasa maddesine uygunluk hukuka aykırılığı ortadan kaldırmaz.

Konunun, bir yurtiçi gezisi sırasında Cumhurbaşkanı tarafından dile getirildiği, savunma alanındaki vakıfların birleştirilmesinin iyi olacağının açıklandığı TBMM görüşme tutanaklarından anlaşılmaktadır. Cumhurbaşkanının istek, öneri ve uyanlarına özel bir ilgi gösterilmesi doğaldır. Ancak, bunların hukuka uygun olmaları ya da uygun duruma getirilmeleri koşuluna bağlıdır. Aykırı isteklere hukukun uyarlanması (intibakı), bu istekler kimden gelirse gelsin hukuk devletine asla söz konusu olamaz. Cumhurbaşkanının Çankırı'daki sözleri üzerine başlatılan tasarı çalışmaları yasama organı evresini de tamamlayarak yürürlüğe konulmuştur. Özel hukuk tüzelkişiliğini, buyrukla kaldırır gibi, Anayasa'ya aykırı yasa ile kaldırmak hukuk tarihinde güç görülür 'bir örnektir. Bu tutum, antidemokratik yasalara bir yenisini eklemek olur. Benzer düzenlemelerin 2908 nolu Dernekler Yasası'nda bulunması geçerli bir örnek oluşturamaz. Dernekler Yasası, Milli Güvenlik Konseyi dönemi yasalarındandır. Anayasa'nın geçici 15. maddesi gereğince Anayasa'ya uygunluk denetimine bağlı değildir. Hukuk, göreve bağlı yetkiler ayrık olarak tüm yurttaşları eşitler. Hukuk

devletinin yasama çalışmalarında Cumhurbaşkanı, Başbakan ya da başka kaynaklı bir işlem ayrıcalığı geçmez. Kimse, Anayasakoyucu da olsa, Anayasa'nın dışında ve üstünde değildir. Anayasa, Cumhurbaşkanı ile sade yurttaş arasında (görevden doğan yetki ayrılıkları ve olanakları dışında) genel ve temel konularda ayrılık bırakmayan üst yasadır.

Ayrıca, Devletle yasama organını birbirinden ayırmak gerekir. Yasama organı Devletin temel organlarından birisidir, başlıcası değildir. Egemenlik hakkının tümü de bu organda toplanmış değildir. Yasama organı ne yaparsa Devleti yapmış saymak sakıncalı bir görüştür. Egemenlik, bağımsız koşulsuz ulusundur. Yasama organı bunun yasama bölümüyle yetkilidir, yargı yetkisini kullanamaz. Yasama çoğunluğunun isteyip kararlaştırdığı her işlemin hukukça geçerli ve Anayasa'ya uygun kabulü olanaksızdır. Günümüzde ulusal istenç (milli irade) kavramı klâsik anlamını yitirdiği gibi yasama çoğunluğu ulusun tümü yerine alınamaz. Her yasama işlemi de dokunulamaz, denetlenemez değildir. Yasama organlarının da yapamayacağı işler, işlemler vardır. Bunlardan birisi de özel hukuk kurumlarını yasa zoruyla kapatıp kaldırmak, kendi istenci dışında birleştirmek dağıtmak, bu tür kuruluşların doğmasını sınırlamaktadır. Yasama organını böylesine geniş yetkilerle donanmış görmek, sakıncalı kimi siyasal oluşmuşların akıntısına yargıyı kaptırmak olur. Bu tutum, giderek, anayasa yargısının güçsüzlüğünü, fazlalık ve yersizliğini getirir, etkinliğini azaltır. Anayasa yargısı, siyasal görüşlere öncelik verilerek daha çok sınırlanır, kısıtlanır, bu da hukukun ve Devletin zararına neden olur. Demokrasi hem öz, hem biçim yöntemdir. Değişik sözcüklerle, değişik tanımlan yapılsa da anlamı değişmez. Belirgin niteliği, hukuksallığı, çoğulcu ve katılımcı çağdaş yapısıdır. Cumhuriyetin niteliği olarak korunup güçlendirilmesi, salt ad ve kavram olarak anılmasını değil, içerik olarak benimsenip uygulanmasını gerektirir. Bu da, öncelikle yasama işlemlerinde, yasa çalışmalarında, hertür hukuksal düzenlemede özeni gerektirir. Ülkenin aydınlık geleceği, çağdaş kurallara uygun hukuksal düzenlemelerle kurumlar düzeni olan katılımcı, çoğulcu demokrasiyi benimsemiş bir Anayasa'nın egemenliğini kurmak, hukukun üstünlüğünü sağlamaktadır, insan haklarına dayanan bir devlet, gerçek bir hukuk devleti, her alanda en sağlıklı güvenceleri sunan, bu arada, kişi ve kuruluşları aykırı, sakıncalı yasama işlemlerine karşı koruyan devlettir. Bu görevi yerine getiremeyen bir devlet ya da devletin bu görevinin engellenmesini sağlayan yürütme, anayasal denetim yönünden hoşgörüle karşılanırsa sonuç, hukukun yıkıntısıdır.

Anayasa Mahkemesi, ilkelerden ödün verilmesini, ulusal savunma-güvenlik sorunlarındaki duyarlılığın hukuku geçersiz kılmasını uygun bulamaz, özgürlüklerden, hukukun üstünlüğünden yana olması varlık nedeni, Anayasa'nın egemenliğini sağlaması başlıca yükümlülüğüdür. Bu çizgiye ters düşen Yasanın iptali istenen maddeleri, tümüyle, Anayasa'nın 2., 5., 9., 10., 11., 13., 33., 35. ve 82. maddelerine aykırıdır. Çoğunluk görüşüne bu nedenlerle katılıyorum ve karşı olduğumu, sunduğum özet gerekçelerle belirtiyorum.

Görüşlerimi e aynı doğrultuda olan öbür üyelerin karşıoy gerekçelerine de katılıyorum.

Üye

Yekta Güngör ÖZDEN

KARŞIOY YAZISI

Esas sayısı : 1987/17

Karar sayısı : 1987/19

17/6/1987 günlü, 3388 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı Kanunu'nun :

Milli harp sanayimizin geliştirilmesi, yeni harp sanayi dallarının kurulması, harp silâh, araç ve gereçlerinin satın alınması suretiyle Türk Silâhlı Kuvvetlerinin savaş gücünün artırılmasına katkıda bulunmak üzere, Türk Silâhlı Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfından başka bir vakıf kurulamayacağını belirleyen 2. maddesinin son fıkrası ile;

Kara, Deniz ve Hava Kuvvetlerini Güçlendirme Vakıflarına ait menkul ve gayrimenkul malların, nakit mevcudunun, her türlü hak, alacak ve borçların Türk Silâhlı Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfına intikal edeceğine; devir işlemlerinin tamamlandığı tarihte ve her halde, bu Kanununun yürürlüğe girdiği gün başlayan üç aylık sürenin hitamında, bu üç vakfın hükmi şahsiyetinin sona ereceğine ilişkin geçici 1 maddesinin;

Anayasa'ya aykırı görülmemiş olmasından dolayı, bu hükümlerle ilgili iptal istemlerinin reddi hakkında oyçokluğu ile oluşturulan 17/9/1987 günlü, 1987/17-19 sayılı karara, Sayın üye Yılmaz ALİEFENDİOĞLU'nun karşıoy yazısında açıklanan nedenlerle katılmamaktayım.

Üye

Necdet DARICIOĞLU

KARŞIOY YAZISI

Esas sayısı : 1987/17

Karar sayısı : 1987/19

Medeni Kanun'un 13/7/1967 günlü, 903 sayılı Yasayla değişik 73. maddesine göre "Vakıf, başlıbaşına mevcudiyeti haiz olmak üzere, bir malın belli bir gayeye tahsisidir." Bu tanıma göre bir vakfın belirli unsurları, tüzelkişiliğe sahip olması ve bir malın belli bir amacaözgülenmesidir. Bu amaç, bir hayır ya da yardıma yönelik sosyal içerikli olabileceği gibi, kimi kamu hizmetlerinin yerine getirilmesine katkıda bulunmayı sağlayacak biçimde kamusal nitelikli de olabilir. Ancak vakıf hangi amaçla ve kim tarafından (kamu tüzelkişisi, özel hukuk tüzel kişisi, gerçek kişi) kurulursa kurulsun, dernekler gibi bir özel hukuk kurumudur ve kuruluşları kişilerin serbest iradesine dayanır ve dayanmalıdır. Nitekim Anayasanın dernek kurma özgürlüğünü düzenleyen 33. maddesinde "Herkes, önceden izin almaksızın dernek

kurma hakkına sahiptir." denilirken, bu gerçek bir anayasal kural olarak ortaya konulmaktadır. Bu madde hükmü, son fıkrasındaki kural nedeniyle, vakıflar için de aynen uygulanır.

Anayasaya aykırılığı ileri sürülen 3388 sayılı "Türk Silahlı Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı Kanunu"nun 1. maddesi ile 2. maddesinin birinci fıkrası, bu yasayla vakfın kurulmasını öngörmüş; başka bir deyişle, vakfın kurulmasında "serbest irade" yerine yasanın getirdiği "buyurucu kurucu iradeyi" egemen kılmıştır.

Anayasanın herkese tanıdığı, önceden izin almaksızın dernek (vakıf) kurma hakkı, aynı zamanda dernek (vakıf) kurmaktan kaçınma ya da kurmama özgürlüğünü de içerir. Halbuki 3388 sayılı Yasa vakfın kurucularını belirlemekte ve kendilerine vakıf kurma yükümlülüğü getirmektedir. Yasa karşısında kurucuların serbest iradelerinin önemi ve etkisi bulunmaktadır. Bunların yapabilecekleri tek şey yasa uyarınca vakfın kurulması için gerekeni yapmaktır. Kaldı ki, Anayasanın 33. maddesinin ikinci fıkrasında Dernek (vakıf) kurabilmek için yasanın gösterdiği bilgi ve belgelerin, yasada belirtilen yetkili mercie verilmesi yeterlidir. Üçüncü fıkrasında ise, dernek (vakıf) kurma özgürlüğünün kullanılmasında uygulanacak sebil, şart ve usuller kanunda gösterilir denilmektedir. Söz konusu fıkranın gönderme yaptığı, vakıfla ilgili düzenlemeyi içeren yasa Türk Medeni Kanunu'dur. Bu yasanın 903 sayılı yasayla değişik 74. maddesine göre vakıf, resmi senetle veya vasiyet yoluyla kurulur, Dava konusu edilen 3388 sayılı Yasa ise, Türk Silahlı Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı'nın bu yasayla kurulacağını öngörmektedir. Her ne kadar, 3388 sayılı Yasanın 2. maddesi vakfın senedinin, Milli Savunma Bakanı tarafından Türk Kanunu Medenisindeki hükümlere göre tescil ettirileceği kuralım getirmişse de, sözü edilen vakıf senedi, serbestçe ileri sürülmüş kurucu özgür bir iradeyi değil, yasanın buyruğunun gereklerini temsil etmektedir.

Açıklanan nedenlerle 3388 sayılı Yasanın, yasayla vakıf kurulmasına ilişkin 1. maddesinin ve 2. maddesinin birinci fıkrasının Anayasaya aykırı olduğu görüşündeyim.

3388 sayılı Yasanın 2. maddesinin son fıkrasında yer alan "Bu amaçla başka bir vakıf kurulamaz" biçimindeki kural da, Anayasanın 33. maddesinin birinci fıkrasındaki "Herkes, önceden izin almaksızın dernek kurma hakkına sahiptir." hükmüne uygun düşmemektedir. Her ne kadar, Anayasanın aynı maddesinin dördüncü fıkrasında, derneklerin (vakıfların), Anayasanın 13. maddesindeki genel sınırlamalara aykırı hareket edemeyecekleri kuralı bulunmakta ise de, bu sınırlayıcı kural kurulan derneklerin (vakıfların) işlevleriyle ilgilidir; kuruluşlarını engellemez. Aksi görüş, 13. maddedeki genel sınırlamalar nedeniyle tüm dernek ve vakıfların kurulmalarının önlenmesi sonucunu doğurur. Böyle bir anlayış, Anayasanın, herkesin önceden izin almaksızın dernek kurma hakkına sahip olduğunu belirleyen 33. maddesinin birinci fıkrasıyla çelişeceği gibi; temel hak ve özgürlüklerle ilgili sınırlamaların sınırını gösteren Anayasanın 13. maddesinde yazılı "demokratik toplum düzeninin gereklerine" de aykırı düşer, İnceleme konusu kuralın, sınırlamadan çok yasaklama getirmesi nedeniyle Anayasayla bağdaşan bir yönü bulunmamaktadır. Öte yandan, bu konuda çalışan tek vakıf bulunmasında kamu yararı bulunduğu söz edilerek, başka vakıfların kurulmasının yasaklanması yoluna gidilmesi, Anayasanın öngördüğü vakıf kurma özgürlüğünden ve temel hak ve özgürlüklerin Anayasaca korunması ve kollanmasından beklenen "kamusal yarar" ile bağdaştırılamaz.

3388 sayılı Yasanın Geçici 1. maddesi, Kara, Deniz ve Hava Kuvvetlerini Güçlendirme Vakıflarının menkul ve gayrimenkul mallarının, nakit mevcudu ve her türlü hakları ile alacak ve borçlarının, herhangi bir karara gerek kalmaksızın Türk Silahlı Kuvvetleri Güçlendirme

Vakfına intikal etmesini ve devir işlemlerinin tamamlandığı tarihte bu üç vakfın tüzelkişiliklerinin sona ermesini öngörmektedir.

Anayasanın 33. maddesinin altıncı fıkrası, derneklerin (vakıfların), yasanın öngördüğü hallerde hakim kararıyla katılabileceği esasını getirmiştir. Aynı fıkra da dernek veya vakıfların, Anayasada sayılan hallerde hakim kararla kadar yasanın yetkili kıldığı merciin emriyle faaliyetten alıkonulabileceği ifade edilmekte ise de, "faaliyetten alıkonma" ile "kapatma" birbirinden ayrı kavramlardır. Faaliyetten alıkonma; işi durdurucu ve geçici nitelikte bir işlem olmasına karşın, kapatma; süreklilik arz eden ve kuruluşun varlığına son veren bir işlem niteliğindedir. Anayasa kapatma yetkisini bu nedenle yargıya bırakmıştır. Kapatma ya da tüzelkişiliğe son verme, ancak hakim kararıyla gerçekleştirilebilen "münhasır" bir yargı yetkisidir ve başka bir makamca, hatta yasama organınca bir yasa çıkarılması yoluyla da kullanılamaz. Aksine uygulama. Anayasanın 6. maddesinde yer alan "Türk milleti, egemenliğini, Anayasanın koyduğu esaslara göre, yetkili organları eliyle kullanır." biçimindeki kurala uygun düşmez. Anayasanın yargı organına verdiği kapatma yetkisi, yasama organınca yasa çıkarılması yoluyla dahi kullanılamaz.

Anayasa Mahkemesinin, yapacağı Anayasaya uygunluk denetiminde, Kara, Deniz ve Hava Kuvvetlerini Güçlendirme Vakıflarının Türk Silahlı Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfının bütünlüğü içinde birleştirilmesinde kamu yararı bulunduğu yönündeki savı esas alması ve bu gerekçeyle yasanın Anayasaya uygun bulunduğu sonucuna varması, mahkemeyi "yerindelik" denetimine götürür. Anayasa Mahkemesi, bu vakıfların, birleşik tek vakıf halinde ya da ayrı vakıflar olarak çalışmalarında daha fazla kamusal yarar bulunduğunu değil; ayrı tüzelkişiliklere sahip olan bu vakıfların bir yasayla ortadan kaldırılarak, tüm mal varlıklarıyla yeni kurulacak vakfa katılması yönündeki yasama işleminin Anayasaya uygun olup olmadığını incelemek durumundadır. Kaldı ki, bu vakıfların kurulacak vakıfla birleştirilmesinden de söz edilemez. Çünkü ayrı tüzelkişilikleri olan vakıfların bu hususa yönelik kararları olmadığı gibi, yasanın belirlediği kurucular arasında temsilcileri de yoktur.

Öte yandan, Kara, Deniz ve Hava Kuvvetlerini Güçlendirme Vakıflarının her birinde ayrı ayrı toplanan gelirlerin özgülendiği amacın aynı olduğu da söylenemez. Her ne kadar bu üç kuvvet, silahlı kuvvetler bütünlüğü içinde yer almakta iseler de, her vakfın kendi vakıf senetlerinde yazılı amaçları ayrıdır ve her birinin ayrı tüzelkişiliği vardır. Her vakfın geliri, kendi kuvvetlerinin savaş gücünün artırılmasına katkıda bulunmaya özgülenmiştir. Nitekim, bireysel iradelerin bağışlan, her vakfın, vakıf senedinde yazılı kendi amacına özgülünen gelirlerin bir cüz'ünü oluşturmaktadır. Kara, Deniz ve Hava Kuvvetlerini Güçlendirme Vakıflarının her biri için ayrı yapılan bağışların, öteki vakıflara ya da silahlı kuvvetlerin bütünlüğünü gözetken yeni kurulacak bir vakfa özgülünmesinin, bağışta bulunanların bireysel arzularına ve yönlendirmelerine uygun düşeceği de söylenemez.

Öte yandan, Anayasa'nın 35. maddesi "Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir." kuralını içermektedir. Kara, Deniz ve Hava Kuvvetlerini Güçlendirme Vakıflarının her biri, ayrı ayrı tüzelkişiliğe sahip olduklarına göre, ayrı ayrı mülk edinme ve sahip olma özgürlükleri vardır. Her ne kadar, Anayasanın anılan maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarında, "Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir. Mülkiyet hakkının sınırlandırılması toplum yararına aykırı olamaz." denilmekte ise de, 3388 sayılı Yasayla mülkiyet hakkına sınırlama değil, malvarlıklarının yeni kurulacak vakfa geçirilmesi ve dolaylı bir zoraltım söz konusudur. Kaldı ki, bu vakıflara ait malvarlıklarının toplum yararına aykırı kullanıldığı da söylenemez.

Esas Sayısı : 1987/17
Karar Sayısı : 1987/19

Yukarıda açıklanan nedenlerle, 3388 sayılı Yasanın 1. maddesi ile 2. maddesinin birinci ve dördüncü fıkralarının ve Geçici 1. maddesinin Anayasa'nın 2. maddesindeki hukuk devleti ilkesine, 33. ve 35. maddelerine aykırı olduğu ve bu nedenlerle iptali gerektiği oyu ile verilen karara karşıyım.

Üye

Yılmaz ALİFENDİOĞLU

KARŞIOY YAZISI

Esas sayısı : 1987/17

Karar sayısı : 1987/19

Karar günü : 17/9/1987

Anayasa, birçok tüzelkişi ve bunların kuruluş ve faaliyet şartlarından, usullerinden söz etmiş olmakla beraber, bu hükümler tadâdi ve tahdidi değildir. Anayasa'da ismi geçmemiş tüzelkişiler de kurulabileceği gibi genel olarak isimleri, kurulma ve çalışma şartları, usulleri belirtilen tüzelkişiler de birbirlerinden hayli farklı olabilir, özel ve kamu tüzelkişilerin karması biçiminde, şimdiye kadar bilinenlerin dışında yeni tüzelkişilerin kurulması da mümkündür. Anayasa'nın, emrettiği esas, usul ve şartlara riayet ederek, men etmediği tarzda yeni tüzelkişileri kanun koyucu ve kanunlar da kurup faaliyetlerini düzenleyebilir. Ancak :

Mevcut özel hukuk kurallarına göre, vatandaşlar tarafından kurulmuş ve faaliyetlerinde hiçbir gayrimeşruluk görülmemiş bir kısım vakıfların hukuksal varlığına kanunla son verilemez. Bunların edindikleri malvarlıkları da, Anayasa'daki kamulaştırma ve devletleştirme hükümlerine uyulmadan kanunla ellerinden alınamaz. Aksine bir tutum, davranış ve bu husustaki düzenlemeler, başta hukuk devleti ve demokratik toplum düzeni olmak üzere temel hak ve hürriyetlerle ilgili Anayasa'nın birçok hükümlerine, özellikle mülkiyet hakkına aykırı olur. Kişilerin, bu arada vakıfların malvarlıklarının ellerinden yasa ile alınması Anayasa'nın cevaz verdiği genel ve özel sınırlamaların dışında kalır.

Bu nedenlerle dava konusu 17/6/1987 günlü, 3388 sayılı Kanunun bilhassa geçici 1. maddesinin iptali gerektiği düşüncesiyle, çoğunluk kararına katılamıyorum.

Üye

Muammer TURAN